

फोन नं. ०१७-५५०९०८

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्यजन्तु संरक्षण विभाग

शे-फोकसुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

सुलिगाड, डोल्पा

२०४०

प.सं. २०७७।०७८

मिति: २०७८।०२।१४

च.नं.

शे-फोकसुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्जमा हिउँ चितुवामा स्याटेलाईट जि.पि.एस. कलार जडान सम्बन्धी

प्रेस विज्ञप्ति

नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय (मा. मन्त्रीस्तर) को मिति २०७५।०५।१५ गते को निर्णयानुसार शे-फोकसुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज, डोल्पामा ४ वटा हिउँ चितुवामा "स्याटेलाईट जिपिएस कलार" (Satellite GPS Collar) जडान गरी अध्ययन अनुसन्धान गर्न अनुमति प्राप्त भएकोमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्यजन्तु संरक्षण विभागको नेतृत्व एवं राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष र डब्लु.डब्लु.एफ. नेपालको प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोगमा आ.व. २०७६/०७७ मा दुई वटा र यस बर्ष मिति २०७८।०२।०२ देखि सञ्चालित अनुसन्धानमा दुई वटा गरी चारैवटा हिउँ चितुवामा स्याटेलाईट जिपिएस कलार जडान गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।

मिति २०७८।०२।०२ गते देखि शे-फोकसुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयका कर्मचारी, WWF Nepal र राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषका बन्यजन्तु प्राविधिक, चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जका पशु स्वास्थ्य सहायक र हिउँचितुवा संरक्षणमा संलग्न स्थानिय नागरिक वैज्ञानिक (citizen scientists) समेत गरि ३० जनाको टोलीले शे-फोकसुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्जको साल्दाड ब्लकको निजाल गाउँलाई केन्द्र बनाएर स्याटेलाईट कलार जडान सम्बन्धी अनुसन्धान सञ्चालन गरेको थयो । यसै क्रममा मिति २०७८।०२।०५ (19 May 2021) मा साल्दाड ब्लकको राप्का भन्ने क्षेत्रमा ३७ के.जी. तौलको अन्दाजी ७ वर्षको वयस्क भाले हिउँ चितुवाको घाँटिमा जिपिएस कलार जडान गरिएको छ । उक्त हिउँ चितुवाको नाम घाङ्गी घापी हिउल राखिएको छ । अनुसन्धानमा खटिएको टोलीले मिति २०७८।०२।११ गते (May 26, 2021) गते साल्दाड ब्लककै धोरा भन्ने स्थानमा ३८ के.जी. तौल भएको अन्दाजी ६ वर्षको वयस्क भाले हिउँचितुवामा पनि कलार जडान गरेको छ । सो हिउँचितुवाको नाम लाङ्गेन (Langyen) दिईएको छ । यस पटक गरिएको स्याटेलाईट टेलिमेट्री जडान कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन मंगोलियामा हिउँचितुवामा कलरिड गर्दा प्रयोग भएको 'अर्बिस' नामको स्वचालित ट्रयाप अनुगमन प्रविधि पहिलो पटक प्रयोग गरिएको थियो । स्याटेलाईट कलार जडान गरिएका हिउँचितुवाको आनुवांशिक अध्ययन गर्न एवं DNA प्रोपाईल तयार गर्न रगतको नमुना समेत लिईएको छ ।

स्याटेलाईट कलार जडान गरिएको हिउँ चितुवाको प्रारम्भिक जानकारी निम्नानुसार पार्दैएको छ ।

पहिलो हिउँ चितुवाको जानकारी	दोस्रो हिउँ चितुवाको जानकारी
नाम: घाड्ग्री घापी हिउल	नाम: लाङ्गेन
लिंग: भाले	लिंग: भाले
उमेर: ७ वर्ष	उमेर: ६ वर्ष
कलार गरिएको स्थान: राप्का	कलार गरिएको स्थान: धोरा
तौल: ३७ केजी	तौल: ३८ केजी
शारीरिक अवस्था: स्वस्थ	शारीरिक अवस्था: स्वस्थ
कलार जडान गरिएको मिति: २०७८।०२।०५ (May 19, 2021)	कलार जडान गरिएको मिति: २०७८।०२।११ गते (May 26, 2021)
कलार जडान स्थानको उचाई: ३९२५ मिटर	कलार जडान स्थानको उचाई: ३७१९ मिटर

स्याटेलाईट बाट प्राप्त सुचना तथा स्थलगत अनुगमनको माध्यमबाट कलार जडान गरिएका हिउँ चितुवाको विचरणको अध्ययन गरिएको छ । हालसम्मका तथ्याङ्कलाई हेर्दा दुवै हिउँचितुवाले सामान्य रूपमा आ-आफ्नो बासस्थानमा ३०६९ देखि ४९६० मिटरको उचाईमा विचरण गरिरहेका छन् । घाड्ग्री घापी हिउलले ७ दिनमा २४ किमी दूरी पार गरेको छ भने लाङ्गेन ले १ दिनमा २ किमी दूरी पार गरेको छ । यि हिउँचितुवाहरु एक अर्काबाट ६ कि.मि. को दूरीमा विचरण गरिरहेका छन् ।

हिउँचितुवामा जडान गरिएका जिपिएस कलार जर्मनी स्थित VECTRONIC Aerospace नामक कम्पनीले निर्माण गरेका हुन् । Iridium communication system मा आधारित यी जिपिएस कलारबाट प्रत्येक ४ घण्टाको हिउँचितुवाको अवस्थिति GPS location प्राप्त हुनेछ । यी कलारले करिब ५८ हसा अर्थात १८ महिना सम्म तथ्याङ्क दिनेछन् । हिउँचितुवामा स्याटेलाईट कलार जडान गरिएको स्थान चीनको सीमानाबाट करिब १२ किमि को दूरी मा रहेकाले नेपालबाट हिउँचितुवाहरु चीन तर्फ विचरण गर्न जान्छन कि जाँदैनन भन्ने जानकारी प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ । साथै कलरिड बाट प्राप्त तथ्याङ्कले हिउँ चितुवाको आनिबानी, व्यवहार, विचरणको बारेमा जानकारी प्राप्त हुने भएको हुँदा आगामी दिनमा हिउँचितुवामानव द्वन्द्व न्युनीकरण, बासस्थान व्यवस्थान, अन्तरदेशीय सहकार्य लगायतका हिउँचितुवा र यसको आहार प्रजाति संरक्षणको लागि मुख्य सवालहरु पहिचान गरी संरक्षणको रणनीति तथा योजना तर्जुमा गर्न सहयोग पुग्नेछ । सेटलाईट कलार जडान गरिएका घाड्ग्री घापी हिउल र लाङ्गेनबाट प्राप्त जि.पि.एस. लोकेशनको आधारमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, WWF Nepal र शे- फोकसुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्जबाट अनुगमन गरिदै छ । स्याटेलाईट कलार जडान गरिएको हिउँ चितुवाका आनिबानी सम्बन्धमा थप जानकारी प्राप्त गर्न कलार जडान गरिएका हिउँ चितुवाले विचरण गरेका स्थानको आवश्यकता अनुसार स्थलगत अवलोकन समेत गरिनेछ ।

Gopal Khanal

गोपाल खनाल
नि. प्रमुख संरक्षण अधिकृत